

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗА ПОКАЗНИКАМИ ЇХ ФІНАНСОВОГО СТАНУ

А. І. Лівінський, канд. с.-г. наук, доцент, Одеський державний аграрний університет

Проведено оцінку фінансового стану м'ясопереробних підприємств задля визначення пріоритетних напрямів функціонування на ринку. Наведено та розраховано показники, що відображають реальні та потенційні фінансові можливості підприємств. Доведено, що основою проведення комплексного аналізу економічної діяльності м'ясопереробних підприємств є постійний моніторинг та контроль показників за складом, структурою та рухом фінансових ресурсів та виділено найбільш вагомі з них.

Ключові слова: м'ясопереробні підприємства, фінансовий стан, ліквідність, активи, банкрутство, платоспроможність, рентабельність, довгострокові та короткострокові зобов'язання.

Вступ. Підґрунтям успішної господарської діяльності підприємств харчової промисловості, зокрема, м'ясопереробних, є стабільність та стійкість техніко-економічних показників. Міжнародна практика ведення бізнесу для оцінки фінансового стану, попередження банкрутства використовує математичні методи та моделі. За їх допомогою розраховують інтегральну оцінку та робиться висновок щодо віднесення певного суб'єкта господарювання до групи підприємств-банкрутів, або до таких, що функціонують успішно. Різне зовнішнє середовище функціонування закордонних та вітчизняних підприємств не дає змогу запровадити у діяльність міжнародні показники оцінки фінансового стану. З огляду на це, в практичній діяльності сучасних м'ясопереробних підприємств, які функціонують у жорсткому конкурентному середовищі, постає проблема вибору оптимальної системи показників оцінки фінансового стану, що сприятиме визначенню пріоритетних напрямів розвитку та підвищенню конкурентоспроможності.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Дослідженню діагностики фінансового стану підприємств присвячені наукові праці зарубіжних вчених Р. Грюнвальда, Дж. Холечкова, [1], Г. Пірссона і А. Рамзая [2]. Процес управління оборотним капіталом та прибутковістю компаній розглядають А. Рахман, М. Наср [3], С. Пандей [4], П. Гарсія-Теруель, Дж. Мартінес-Солано [5] та ін. Вагомий внесок у вирішення проблем розвитку м'ясопереробних підприємств зробили провідні українські вчені П. Березівський [6], О. Богданюк [7], В. Горьовий [8], І. Гришова [9], І. Гузев, М. Зубець [10], І. Зеліско [11], Р. Логоша [12], П. Саблук [13], О. Ніколюк [14] та ін.

Складність та недостатня розробленість проблеми ефективного фінансового менеджменту суб'єктів м'ясопереробної галузі, доведення практичних рекомендацій до рівня їх впровадження, з врахуванням особливостей функціонування вказаних підприємств, викликає необхідність поглибленого вивчення і визначає вибір мети дослідження.

Метою статті є експрес-оцінка фінансового стану м'ясопереробних підприємств задля визначення пріоритетних напрямів розвитку на конкурентному ринку.

Результати дослідження. М'ясопереробна

галузь є складною системою економічних взаємовідносин та інтересів суб'єктів ринку. Ринок займає провідну позицію в АПК країни як за обсягом продажів так і за ринковою інфраструктурою. Забезпечення населення продовольством за рахунок вітчизняного виробництва є стратегічним напрямком, оскільки від його наявності багато в чому залежить не тільки продовольча, а й національна безпека держави [5].

Ринок продукції м'ясопереробної галузі формують: ринок м'яса, м'ясних напівфабрикатів, ринок ковбасних виробів та м'ясних консервів. На означеному ринку діють понад 150 суб'єктів господарювання різних форм власності, більше 3000 приватних цехів, кілька десятків птахофабрик. [8]. До ТОП-10 найбільших компаній України входять: ТОВ «Дружба народів» («Миронівський хлібопродукт»), ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат», М'ясна фабрика «Фаворит», М'ясокомбінат «Ятрань», ВАТ «Кременчукм'ясо», м'ясокомбінат «Ювілейний», Володимир-Волинська птахофабрика, ПрАТ «УКРАЇНСЬКИЙ БЕКОН».

Основою дослідження управління економічною безпекою діяльності м'ясопереробних підприємств є методичні засади комплексної оцінки фінансового стану підприємства та її елементів. Зауважимо, що фінансовий стан підприємства характеризується сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення й використання ресурсів підприємства, його реальні і потенційні фінансові можливості [9]. Діагностика техніко-економічних показників діяльності м'ясопереробних підприємств містить повний аналіз за результатами діяльності та рекомендації щодо усунення виявлених відхилень. Ми вважаємо, що основою проведення комплексного аналізу економічної діяльності м'ясопереробних підприємств є постійний моніторинг та контроль показників за складом, структурою та рухом фінансових ресурсів. Досліджуючи різні методичні підходи нами виділено найбільш вагомі фінансові показники: активи, оцінка яких використовується для розрахунку показників ліквідності та платоспроможності; показники рентабельності; фінансова стійкість; ліквідність підприємства.

Проведемо експрес-аналіз фінансового стану м'ясопереробних підприємств Півдня України у розрізі ліквідності та фінансової стійкості.

Результати оцінки виконання співвідношень за досліджуваними підприємствами, свідчить про те що, жодне підприємство не має абсолютно ліквідного балансу. Аналіз ліквідності досліджуваних підприємств доповнимо розрахунком відносних

показників, а саме, коефіцієнтом абсолютної ліквідності; коефіцієнтом швидкої ліквідності; коефіцієнтом покриття. Результати розрахунків коефіцієнтів ліквідності за 2012-2016 рр. наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок показників ліквідності м'ясопереробних підприємств Півдня України

Показники	Оптимальний рівень	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Підприємства Одеської області						
1. Кал	> 0,20-0,35	0,24	0,28	0,34	0,27	0,09
2. Кшл	> 0,7...0,8	2,10	2,51	2,42	2,13	0,69
3. Кп	> 1,0-1,5	2,27	2,71	2,69	2,30	0,73
Підприємства Миколаївської області						
1. Кал	> 0,20-0,35	0,02	0,14	0,17	0,08	0,05
2. Кшл	> 0,7...0,8	0,87	0,74	0,72	0,43	0,42
3. Кп	> 1,0-1,5	1,07	0,92	0,86	0,66	0,60
Підприємства Херсонської області						
1. Кал	> 0,20-0,35	0,0002	0,0003	0,0021	0,0056	0,0006
2. Кшл	> 0,7...0,8	0,42	0,53	0,61	0,71	0,76
3. Кп	> 1,0-1,5	0,49	0,60	0,68	0,79	0,85

Джерело: складено авторами на основі аналізу фінансової звітності підприємств

Усі показники м'ясопереробних підприємств Одеської області відповідають оптимальному значенню в 2012-2015 рр., однак в 2016 р. відбулося значне збільшення розміру поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями та інших поточних зобов'язань, що негативно змінило ситуацію. Коефіцієнти ліквідності м'ясопереробних підприємств миколаївської області не відповідають оптимальному значенню та мають тенденцію до погіршення. Значення показників м'ясопереробних підприємств Херсонської області мають тенденцію до покращення, однак не відповідають встановленим нормативам. Однією з основних характеристик фінансового стану підприємства є його фінансова стійкість. «Фінансова стійкість підприємства означає його

фінансову незалежність і відповідність активів та зобов'язань до фінансових та управлінських цілей» [2]. На думку відомих вчених «фінансова стабільність є частиною фінансової стійкості підприємства, баланс фінансових потоків, наявність коштів, які дозволяють підприємству зберігати свою активність в нестабільних умовах внутрішнього і зовнішнього середовища, а також наявність кредитів на мінімальному рівні ризику для власників» [4, 7]. Для оцінки фінансової стійкості підприємства розраховуємо коефіцієнти автономії, фінансової залежності, маневреності власних коштів, забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами, фінансування, фінансової стійкості. Розраховані коефіцієнти представлені в табл. 2.

Таблиця 2

Оцінка показників фінансової стійкості м'ясопереробних підприємств Півдня України

Показники	Оптимальний рівень	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Підприємства Одеської області						
1. Ка	більше 0,5	0,02	0,02	0,03	-0,01	-0,08
2. Кфз	менше 2	60,78	40,34	39,24	-100,91	-11,89
3. Км	0,4...0,6	27,10	20,34	19,06	-45,24	3,42
4. Кз	більше 0,1	0,56	0,63	0,63	0,56	-0,36
5. Кф	менше 0,7...1	59,78	39,34	3,07	-101,91	-12,89
6. Кфс	0,7-0,9	0,65	0,71	0,71	0,65	-0,08
Підприємства Миколаївської області						
1. Ка	більше 0,5	0,21	0,22	0,20	0,13	0,09
2. Кфз	менше 2	4,70	4,64	5,10	7,80	10,90
3. Км	0,4...0,6	0,12	-0,19	-0,31	-1,75	-3,58
4. Кз	більше 0,1	0,06	-0,09	-0,06	-0,52	-0,65
5. Кф	менше 0,7...1	3,70	3,64	4,10	6,80	9,90
6. Кфс	0,7-0,9	0,61	0,52	0,57	0,34	0,16
Підприємства Херсонської області						
1. Ка	більше 0,5	-0,04	0,06	0,02	0,03	0,01
2. Кфз	менше 2	-25,64	15,97	53,01	35,59	145,93
3. Км	0,4...0,6	13,58	-6,05	-16,79	20,36	10,09
4. Кз	більше 0,1	-1,04	-0,68	-0,48	-0,27	-0,18
5. Кф	менше 0,7...1	-26,64	14,97	32,18	34,59	144,93
6. Кфс	0,7-0,9	-0,04	0,06	0,02	0,03	0,01

Джерело: складено авторами на основі аналізу фінансової звітності підприємств

Значення розрахованих показників фінансової стійкості далекі від встановленого оптимального теоретичного значення, окрім коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами підприємств Одеської області. Це дає змогу зробити висновок про слабе фінансове становище досліджуваних підприємств.

Надалі виникає необхідність проведення більш складного системного аналізу для одержання інтегральної оцінки фінансового стану підприємств. Цій меті в певній мірі задовольняє п'ятифакторна модель Альтмана, яка за результатами розрахунку обмеженого числа найбільш важливих і розповсюджених фінансових коефіцієнтів дає можливість зробити висновок щодо ймовірності банкрутства. Формула розрахунку п'ятифакторної моделі Альтмана має вигляд [24]:

$$Z = 1,2 * X_1 + 1,4 * X_2 + 3,3 * X_3 + 0,6 * X_4 + 0,999 * X_5 \quad (1)$$

де Z – рівень ризику банкрутства;

X1 – відношення оборотного капіталу до

суми активів підприємства;

X2 – відношення чистого прибутку до суми активів підприємства, відображає рівень фінансового важеля компанії;

X3 – відношення фінансового результату до оподаткування до суми активів підприємства. Показник відображає ефективність операційної діяльності компанії;

X4 – відношення власного до залученого капіталу;

X5 – відношення чистого доходу від реалізації продукції до суми активів підприємства. Характеризує рентабельність активів підприємства.

Результати проведемо ззагальну оцінку фінансового стану підприємств Півдня України за допомогою п'ятифакторної моделі Альтмана на основі даних форми № 1 «Баланс» і форми № 2 «Звіт про фінансові результати» за 2012–2016 рр. наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Фінансовий стан м'ясопереробних підприємств

Підприємства Одеської області	$Z_{2012} = 1,60$	Оскільки розрахункова величина $Z < 1,81$ за наведені п'ять років, то існує дуже велика ймовірність банкрутства
	$Z_{2013} = 1,25$	
	$Z_{2014} = 1,82$	
	$Z_{2015} = 1,53$	
	$Z_{2016} = 0,50$	
Підприємства Миколаївської області	$Z_{2012} = 2,16$	Оскільки розрахункова величина $Z < 1,81$ починаючи з 2013 р., то існує дуже велика ймовірність банкрутства
	$Z_{2013} = 1,80$	
	$Z_{2014} = 0,68$	
	$Z_{2015} = 0,79$	
	$Z_{2016} = 0,73$	
Підприємства Херсонської області	$Z_{2012} = 0,13$	Оскільки розрахункова величина $Z < 1,81$ за п'ять років, то існує дуже велика ймовірність банкрутства
	$Z_{2013} = 0,36$	
	$Z_{2014} = 0,35$	
	$Z_{2015} = 0,72$	
	$Z_{2016} = 0,79$	

Джерело: складено авторами на основі аналізу фінансової звітності підприємств

Висновки.

Фінансова діяльність м'ясопереробних підприємств Півдня України демонструє неоднорідність значень фінансових коефіцієнтів оцінки її стану. Для підприємств галузі характерним є низький рівень рентабельності, однак, спостерігається тенденція до його зростання. Можемо констатувати, що кожне третє підприємство даної галузі є збитковим.

Значення розрахованих показників фінансової стійкості далекі від встановленого оптимального теоретичного значення, окрім коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами підприємств Одеської області. Загроза банкрутства у перспективі є характерною

для всіх підприємств, що досліджуються. Проведені розрахунки, моделі банкрутства за Альтманом демонструють різні результати, тому доцільним є комплексний аналіз загрози банкрутства підприємства та оцінки рівня його економічної безпеки.

Дісталися висновку, що м'ясопереробним підприємствам у своїй діяльності необхідно застосовувати механізми антикризового менеджменту з метою підтримки економічної безпеки на належному рівні. Слід наголосити, що тільки збалансована система показників ефективності діяльності м'ясопереробних підприємств надасть можливість здійснення детальної та достовірної її оцінки в сучасних умовах.

Список використаної літератури:

1. Grünwald, R., Holečková, J. Financial Analysis and Planning of Enterprise (1st ed.). Praha: Ekopress, 2007, 318 p.
- 2 Financial accounting : an introduction / Graham Peirson and Alan Ramsay. 4th ed. Frenchs Forest, N.S.W. : Prentice Hall, 2006
3. Raheman, A. & Nasr, M. (2007). Working capital management and profitability – case of Pakistani firms. International Review of Business Research Papers, 3 (1). 279-300

4. Pandey, S. (2008). Impact of Working Capital Management in the Profitability of Hindalco Industries Limited, the ICFAI University Journal of Financial Economics, Vol. 36
- 5 Garcia-Teruel, P.J. and Martinez-Solano, P. (2007). Effects of working capital management on SME profitability, International Journal of Managerial Finance, Vol.3, Issue 2. Journal of Management Research ISSN 1941-899X 2011, Vol. 3, No. 2: E8 www.macrothink.org/jmr 22
6. Підсумкові оцінки розвитку фермерських господарств Львівської області у пореформений період / П. С. Березівський, Я. П. Березівський // Наук. вісн. Львів. нац. ун-ту вет. медицини та біотехн. ім. Гжицького. – 2013. – Т. 15, № 1(5). – С. 12-20.
7. Значення необоротних активів у системі обігу капіталу сільськогосподарських підприємств. / О. В. Богданюк, С. М. Сумченко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер. : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2013. – Вип. 181(3). – С. 17-22.
- 8 Горьовий В. П. Актуальне дослідження проблем конкурентоспроможності фермерських господарств / В. П. Горьовий // Економіка АПК. - 2017. - № 4. - С. 114-116.
9. Гришова І.Ю.,Бондаренко В.М. Теоретико-методологічні основи управління реструктуризацією переробних підприємств аграрного виробництва. Науковий журнал «Бизнес Информ», 2015. №9. С.365-370
10. Gryshova I. Yu., Shestakovska T. L. The asymmetry of the resource configuration and its destructive impact on the capitalization of agribusiness// Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2017. – №2. – С.128-134
11. Gryshova, I. Yu. Competitiveness of agriculture enterprises as the main factor of sustainable development of agricultural sphere [Текст] / I. Yu. Gryshova, O. V. Mityay, T. M. Gnatyeva // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – № 2. – С. 25-35. – ISSN 2415-8453.

References

1. Grünwald, R., Holečková, J. (2007). Financial Analysis and Planning of Enterprise (1st ed.). Ekopress.
2. Graham P., A. Ramsay, F. Forest (2006). Financial accounting : an introduction. Prentice Hall.
3. Raheman, A. & Nasr, M. (2007). Working capital management and profitability – case of Pakistani firms. International Review of Business Research Papers, 3 (1).
4. Pandey, S. (2008). Impact of Working Capital Management in the Profitability of Hindalco Industries Limited, the ICFAI University Journal of Financial Economics, Vol. 36
- 5 Garcia-Teruel, P.J. and Martinez-Solano, P. (2007). Effects of working capital management on SME profitability, International Journal of Managerial Finance, Vol.3, Issue 2. Journal of Management Research Available at: www.macrothink.org/jmr 22.
6. Pidsumkovi otsinky rozvytku fermerskykh hospodarstv Lvivskoi oblasti u poreformenyi period / P. S. Berezivskiy, Ya. P. Berezivskiy // Nauk. visn. Lviv. nats. un-tu vet. medytsyny ta biotekhn. im. Gzhytskoho. – 2013. – Т. 15, № 1(5). – С. 12-20.
7. Znachennia neoborotnykh aktyviv u systemi obihu kapitalu silskohospodarskykh pidprijemstv. / O. V. Bohdaniuk, S. M. Sumchenko // Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Ser. : Ekonomika, ahraryni menedzhment, biznes. – 2013. – Vyp. 181(3). – С. 17-22.
- 8 Horovyi V. P. Aktualne doslidzhennia problem konkurentospromozhnosti fermerskykh hospodarstv / V. P. Horovyi // Економіка АПК. - 2017. - № 4. - С. 114-116.

Livinsky A.I. EVALUATION OF THE ACTIVITY OF MEAT PROCESSING ENTERPRISES BY THEIR INDICATORS OF THEIR FINANCIAL STATE

An estimation of the financial state of meat processing enterprises for the purpose of determining the priority directions of functioning in the market. Indicators reflecting real and potential financial capabilities of enterprises are presented and calculated. It is proved that the basis of conducting complex analysis of economic activity of meat processing enterprises is constant monitoring and control of indicators on the composition, structure and movement of financial resources and highlights the most significant of them.

Keywords: *meat processing enterprises, financial condition, liquidity, assets, bankruptcy, solvency, profitability, long-term and short-term liabilities.*

JEL Classification: G31, G32, G33.